

Měnové právo II

Osnova

1. Bezhotovostní platební styk
2. Prameny
3. Zákon o platebním styku
4. Platební styk mezi bankami a zúčtování na účtech u bank
5. Přeshraniční platby
6. Informace o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
7. Finanční arbitr

1. Bezhotovostní platební styk

- ▶ modernější forma oběhu peněz
- ▶ veřejnoprávní úprava

2. Prameny

- ▶ zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku
 - platební služby a elektronické peníze
 - platební systémy
 - práva a povinnosti poskytovatelů platebních služeb a uživatelů platebních služeb,
 - práva a povinnosti vydavatelů elektronických peněz a držitelů elektronických peněz
- ▶ prováděcí vyhlášky k zákonu o platebním styku (č. 32/2010 Sb., č. 374/2009 Sb. a č. 375/2009 Sb.)
- ▶ vyhláška č. 62/2004 Sb., kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při opravném zúčtování
- ▶ nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001
- ▶ nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
- ▶ zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

3. Zákon o platebním styku

- A. Platební služby
- B. Poskytovatelé platebních služeb
- C. Elektronické peníze
- D. Vydavatelé elektronických peněz
- E. Platební systémy
- F. Práva a povinnosti při poskytování platebních služeb
- G. Práva a povinnosti při vydávání elektronických peněz

A. Platební služby

- ▶ vymezení
 - pozitivní
 - vložení hotovosti na účet
 - výběr hotovosti z účtu
 - provedení převodu peněžních prostředků
 - negativní
 - přeprava, sběr, zpracování a doručení bankovek a mincí
 - směnárenská činnost
 - vydávání papírových poukázek na zboží nebo služby
 - vyplacení hotovosti dodavatelem zboží nebo služby zákazníkovi při placení za zboží nebo službu
- ▶ poskytovatelé platebních služeb

B. Poskytovatelé platebních služeb

1. banky
2. zahraniční banky a zahraniční finanční instituce
3. spořitelní a úvěrní družstva
4. instituce elektronických peněz
5. zahraniční instituce elektronických peněz
6. vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu
7. platební instituce
8. zahraniční platební instituce
9. poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu
10. Česká národní banka

C. Elektronické peníze

- ▶ peněžní hodnota, která
 - představuje pohledávku za vydavatelem elektronických peněz
 - je uchovávána elektronicky
 - je vydávána proti přijetí peněžních prostředků v hodnotě ne nižší, než je hodnota vydávaných elektronických peněz
 - je přijímána jako platební prostředek jinými osobami než vydavatelem elektronických peněz
- ▶ vydavatelé elektronických peněz

D. Vydavatelé elektronických peněz

1. banky
2. zahraniční banky a zahraniční finanční instituce
3. spořitelní a úvěrní družstva
4. instituce elektronických peněz
5. zahraniční instituce elektronických peněz
6. vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu
7. Česká národní banka

E. Platební systémy

- ▶ def. : platební systém
- ▶ platební systém s neodvolatelností zúčtování
 - podmínky
- ▶ účastníci platebního systému s neodvolatelností zúčtování
 - peněžní instituce
 - ústřední protistrana
 - zúčtovatel
 - clearingová instituce
 - Česká národní banka
- ▶ CERTIS

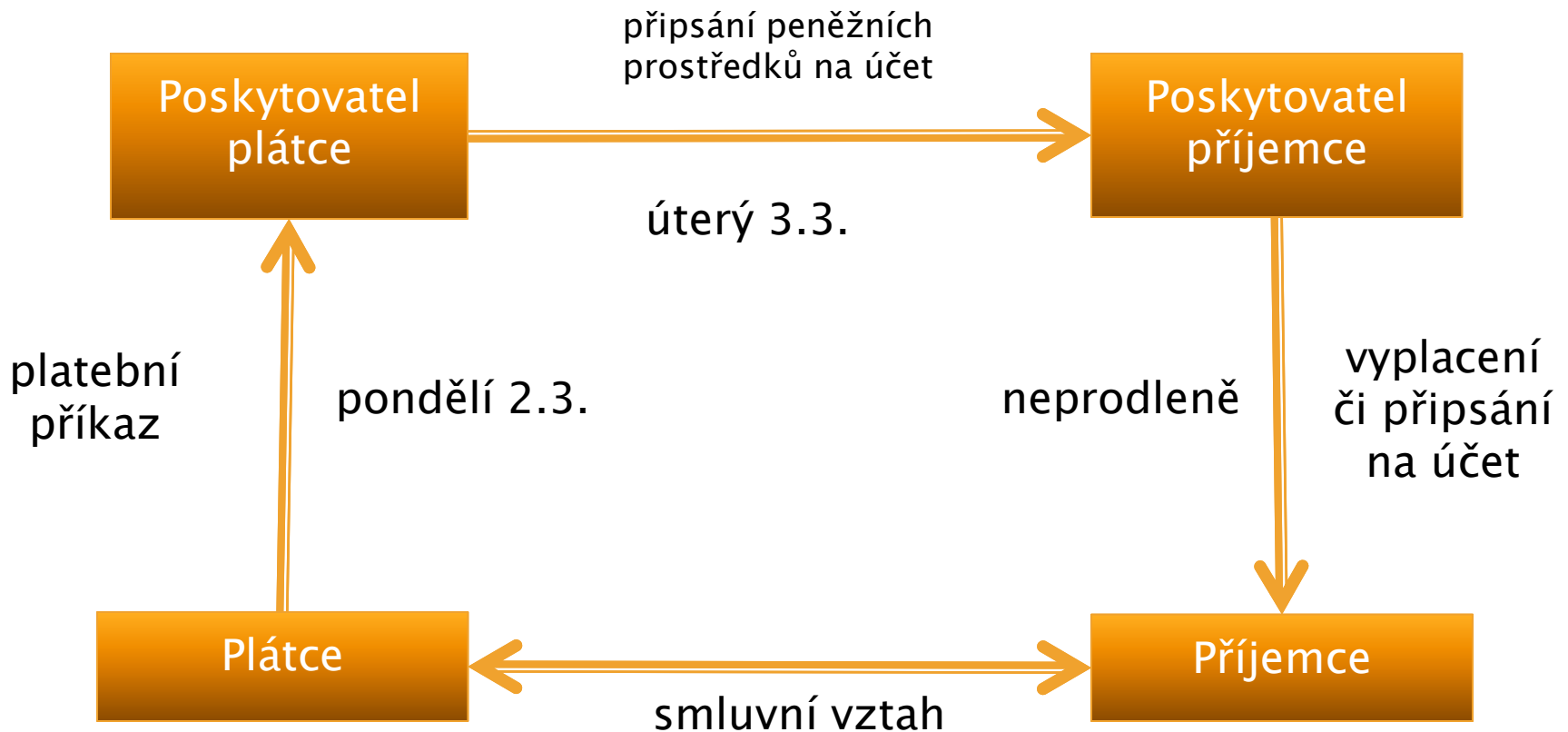
F. Práva a povinnosti při poskytování platebních služeb

- ▶ smlouva o platebních službách
 - rámcová smlouva
 - smlouva o jednorázové platební transakci
- ▶ základní okruhy, které zákon upravuje
 - informační povinnosti pro poskytovatele
 - povinnosti při změně a výpovědi rámcové smlouvy
 - autorizace platební transakce
- ▶ provádění platebních transakcí

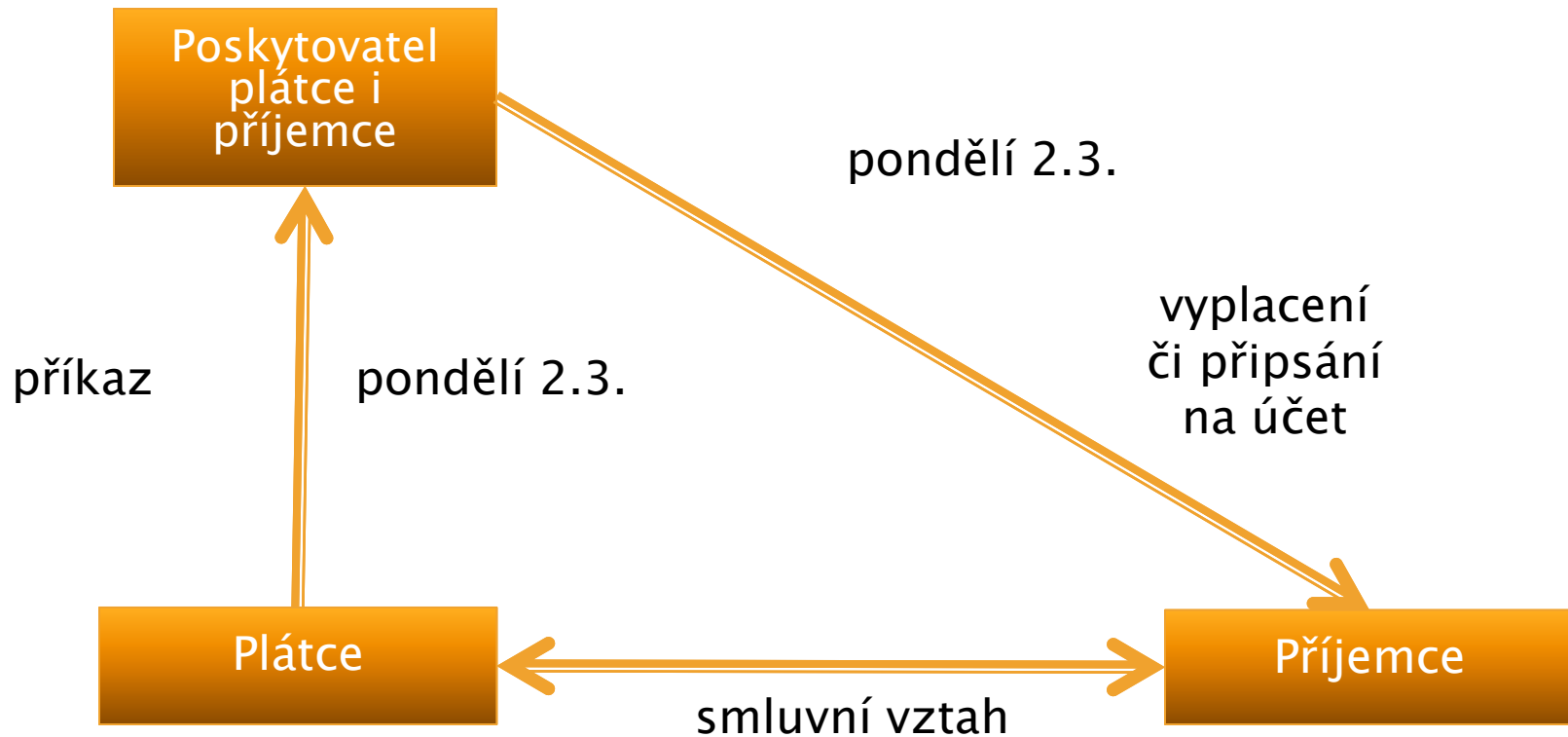
Provádění platebních transakcí

- ▶ platební transakce
- ▶ platební příkaz
- ▶ lhůty pro provádění platebních transakcí
 - lhůta pro připsání peněžních prostředků na účet poskytovatele příjemce
 - lhůta pro připsání peněžních prostředků na platební účet příjemce
 - lhůty v případě platebních transakcí v rámci téhož poskytovatele na území České republiky v české měně
- ▶ odpovědnost poskytovatele

Lhůty pro provádění platebních transakcí

Lhůty pro provádění platebních transakcí v rámci jednoho poskytovatele na území ČR v české měně

Odovědnost poskytovatele

- ▶ za neautorizovanou platební transakci
 - povinnost poskytovatele
 - vrátit účet do stavu před transakcí
 - vrátit částku platební transakce
 - ztráta z neautorizované platební transakce
- ▶ za nesprávně provedenou platební transakci

G. Práva a povinnosti při vydávání elektronických peněz

- ▶ zpětná výměna
 - zaručena zákonem bez poplatků

4. Platební styk styk mezi bankami a zúčtování na účtech u bank

- ▶ formy platebního styku
 - úhrada
 - inkaso
- ▶ příkaz k zúčtování
 - příkaz k úhradě
 - příkaz k inkasu

Náležitosti příkazu k zúčtování

- ▶ povinné
 - označení, zda se jedná o příkaz k úhradě nebo příkaz k inkasu
 - bankovní spojení plátce
 - bankovní spojení příjemce
 - částku v české měně
 - podpis, elektronický podpis nebo jiný kód zajišťující identifikaci příkazce
- ▶ povinné za určitých podmínek
 - konstantní symbol
- ▶ povinnost umožnit uvádět
 - datum splatnosti, kterým je den, kdy mají být peněžní prostředky odepsány z účtu plátce
 - variabilní symbol
 - specifický symbol
 - textovou zprávu
 - datum vystavení příkazu k zúčtování

Bankovní spojení

- ▶ číslo účtu
 - předčíslí
 - základní část
- ▶ identifikační kód banky

Algoritmus kontroly čísla účtu

V tuzemském platebním styku musí být první část čísla účtu a základní část čísla účtu samostatně zajištěny pomocí modulo 11 s váhami uvedenými v následující tabulce:

Algoritmus kontroly čísla ABCDEFGHIJ na modulo 11										
Číslice	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Váhy	6	3	7	9	10	5	8	4	2	1
n	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

kde n je pozice číslice v čísle účtu (počítáno zprava)

Váhy jsou získány jako rozdíl n -té mocniny 2 a nejbližšího nižšího násobku 11.

Váhy se k číslicím na jednotlivých pozicích čísla účtu přiřazují zprava. Číslo ABCDEFGHIJ je zajištěno pomocí modulo 11, pokud je součet S beze zbytku dělitelný 11, přičemž

$$S = J*1 + I*2 + H*4 + G*8 + F*5 + E*10 + D*9 + C*7 + B*3 + A*6.$$

5. Přeshraniční platby

- ▶ přeshraniční platba
 - elektronicky zpracovaná platební transakce z podnětu plátce nebo příjemce nebo prostřednictvím příjemce, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v různých členských státech
- ▶ poplatky

6. Informace o plátcí doprovázejících převody peněžních prostředků

- ▶ převody peněžních prostředků v libovolné měně
- ▶ povinnost zajistit, aby převody doprovázely úplné informace o plátcí

7. Finanční arbitr

- ▶ zákon č. 229/2002 Sb.
- ▶ oprávněn rozhodovat spory
 - mezi poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování platebních služeb
 - mezi vydavateli elektronických peněz a držiteli elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz
- ▶ subjekty řízení před arbitrem
 - instituce
 - návrhovatel

Řízení před finančním arbitrem

- ▶ povaha
- ▶ zahájení
- ▶ Arbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.
- ▶ nález
- ▶ námitky

Příklad 1 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 16.500 Kč 1 / 5

- ▶ popis případu navrhovatelem
 - V bankomatu banky B2 jsem dne 18.9.2003 požadoval výběr hotovosti 2.000,- Kč. Bankomat mi vydal 3.500,- Kč (v bankovkách 500,- Kč) a stvrzenku na 20.000,- Kč. Dne 18.9.2003 jsem reklamoval telefonicky u banky B1, u níž mám vedený účet. Dne 19.9.2003 jsem reklamoval písemně u banky B2. Obdržel jsem záporné stanovisko banky B1.

Příklad 1 – návrhovětel se domáhá vrácení částky 16.500 Kč 2/5

▶ vyjádření banky B1

- Transakce ve výši 20.000,- Kč byla součástí měsíčního výpisu kreditní karty návrhovětele ze dne 29.9.2003. Dne 1.10.2003 návrhovětel telefonicky transakci reklamoval a po několika urgencích podal dne 3.11.2003 i požadovanou písemnou reklamaci. Tento den jsme zahájili reklamační řízení. Dne 23.12.2003 jsme obdrželi sdělení banky B2, podle kterého byla transakce uskutečněna, nebyl shledán žádný přebytek v bankomatu, návrhovětel obdržel potřebnou hotovost a transakci uskutečnil. **Rozhodli jsem, že reklamace je neoprávněná.**

Příklad 1 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 16.500 Kč 3/5

- ▶ vyjádření banky B2:
 - Dne 2.12.2003 se na nás obrátila banka B1 s reklamací transakce navrhovatele. Transakce byla ověřena (k dispozici je autorizační log), v bankomatu nebyl zjištěn přebytek. **Reklamace byla zamítnuta.** Je nemožné, aby bankomat vydal větší částku, než která byla zadána. Je zřejmé, že byla zadána částka 20.000,- Kč, není vyloučené, že se navrhovatel překlepl při volbě částky 2.000,- Kč pomocí volby „JINÁ ČÁSTKA“ a tak skutečně, byť nechtěně, požadoval částku 20.000,- Kč. Výběr částky není možné ověřit, neboť doklady jsou uchovávány 30 dní a reklamace banky B1 byla uskutečněna až 3.12.2003.

Příklad 1 – návrhováte se domáhá vrácení částky 16.500 Kč 4/5

► posudek znalce

- Znalec zjistil, že při vydání částky 20 000 Kč v bankovkách nominální hodnoty 500 Kč se jedná o 40 ks bankovek. Tento počet bankovek je uváděn výrobcí bankomatů jako maximální počet pro průchodnost podavačem bankomatu. Při použití bankovek v kazetě, které již byly v oběhu, mohlo dojít k technické závadě. O výskytu technické závady při předmětné transakci svědčí i vyjádření společnosti M. podle kterého při následné transakci došlo k chybě, která se objevuje při neodebrané hotovosti z předcházející transakce. Nevydané bankovky v hodnotě 16 500 Kč nebyly uloženy do „odpadní kazety“ bankomatu, ale čekaly v podávací dráze zřejmě do dalšího výběru hotovosti. Dále soudní znalec konstatoval, že k nevydání hotovosti ve výši 16 500 Kč došlo technickou poruchou bankomatu.

Příklad 2 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 1.141,47 Kč 1 / 3

► popis případu

- Navrhovatel uvedl, že mu ve městě Getxo u španělského Bilbaa byla dne 7. 9. 2010 odcizena kreditní karta, ze které byla ještě téhož dne provedena **neoprávněná platba ve výši 45 EUR**, neautorizovaná PIN kódem. Tato platba proběhla ještě před blokací karty. Po návratu domů obdržel navrhovatel vyúčtování ve výši 1141,47 Kč, které musel instituci uhradit, a zaměstnanci instituce mu bylo sděleno, že nemá nárok na vrácení peněz.

Příklad 2 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 1.141,47 Kč 2/3

▶ vyjádření instituce

- Instituce ve svém vyjádření uvedla, že s účinností od 23. 6. 2008 uzavřela s navrhovatelem Smlouvu o úvěru čerpaném prostřednictvím kreditní karty (pro fyzické osoby) a na jejím základě byla navrhovateli vydána kreditní karta Visa Electron, kterou si navrhovatel převzal dne 30.7.2008. Nedílnou součástí smlouvy jsou mimo jiné i Všeobecné obchodní podmínky instituce a Obchodní podmínky pro vydávání a používání kreditních a charge karet instituce. Ze smluvního ujednání vyplývá, že instituce zúčtuje k tíži navrhovatele všechny závazky vyplývající z používání karty – viz bod 10. Smlouvy o úvěru čerpaném prostřednictvím kreditní karty (pro fyzické osoby) a čl. 22.1 Všeobecných obchodních podmínek instituce. Z bodu 34.3 Všeobecných obchodních podmínek instituce dále pak vyplývá, že navrhovatel nese ztrátu z neautorizované platební transakce do částky odpovídající sto padesáti EUR, pokud tato ztráta byla způsobena použitím ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku.

Příklad 3 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 7.920,- Kč 1 / 3

► popis případu navrhovatelem

- Navrhovatel odůvodnil svůj návrh tím, že dne 2. 5. 2003 ve večerních hodinách odjížděl na dovolenou do Velké Británie. V tranzitním prostoru letiště mu byla odcizena příruční taška, ve které měl svoji platební kartu Eurocard/MasterCard č. 1234 1234 1234 1234. Téhož dne ve 21:50 hod. nastoupil navrhovatel do letadla a odletěl. Ztrátu zjistil navrhovatel druhý den ráno ve Velké Británii, ze které volal do instituce v Praze, kde mu sdělili, že nemá zatím žádný pohyb na účtu. Dne 4. 5. 2003 navrhovatel zjistil, že na účtu už jsou nějaké pohyby a proto matka navrhovatele platební kartu zablokovala. Všechny platby odcizenou platební kartou proběhly do 24 hodin od krádeže v tranzitním prostoru letiště. Navrhovatel má k dispozici všechny čtyři účtenky od obchodníků, na kterých je úplně jiný podpis, než jaký má navrhovatel a proto se domnívá, že mu uvedenou platební kartu musel odcizit někdo od rentgenu před vstupem do letadla. Účtenky jsou na částky 640 Kč, 830 Kč, 3 000 Kč a 3 450 Kč. Instituce zamítla reklamaci sporných plateb jako neoprávněnou.

Příklad 3 – navrhovatel se domáhá vrácení částky 7.920,- Kč 2/3

▶ vyjádření instituce

- Instituce ve svém vyjádření považuje reklamaci navrhovatele za neoprávněnou s tím, že sporné transakce byly provedeny plně v souladu s podmínkami Všeobecných obchodních podmínek Q1. Dále instituce uvádí, že blokace platební karty byla provedena až dne 5. 5. 2003 v čase 9:27 hod. na základě telefonické žádosti matky navrhovatele. Z kopií potvrzení o platbě kartou předložených navrhovatelem, na kterých je uveden podpis nakupujícího, a jejich porovnání s podpisem navrhovatele na reklamačním protokolu podle názoru instituce vyplývá, že podpisy jsou odlišné; **přesto obchodníci uvedené čtyři platby přijali a tím neprojevili dostatek obezřetnosti, jsou za vzniklou škodu odpovědní a jsou povinni vzniklou škodu nahradit.** Zejména obchodník v obchodě M3, kde byla platba provedena až na čtvrtý pokus a marné tři pokusy v rozmezí čtyř minut, které byly zamítnuty pro nedostatek peněžních prostředků.
- Dále z vyjádření instituce vyplynulo, že **všechny reklamované transakce byly uskutečněny ještě před nahlášením ztráty platební karty navrhovatelem.** Dle Všeobecných obchodních podmínek Q1 platných v květnu roku 2003 odpovídá instituce za uskutečněné transakce od konce dne následujícího po dni, ve kterém klient podal žádost o blokaci karty. Tedy za všechny výše uvedené transakce nesl odpovědnost navrhovatel.